

که يك قشونی برای این مملکت مرتب می شد بایک پولی آنوقت با آن قشون مالیات يك محلی را وصول می کردیم و ترتیبات قشونی را مرتب می کردیم دولت بعد از اینکه حس کرد از آن روزیکه کابینه سپهبد اعظم تشکیل شد اولین ومله که به مجلس شورای ملی آمد اول پروگرام خودشان را پیشنهاد کردند و از ویش را ثابت کردند در مجلس و بز موفقی نشدند بعد کابینه سیمی که در دولت مشروطه تشکیل شد که باز کابینه سپهبد اعظم است باز همان دلایل را ذکر کردند و گفتند که تعقیب کردن آن استقراض که کابینه سابق پیشنهاد کرده بود و تقریباً لزومش را هم ثابت کرده بود و آن پروگرام از مجلس گذشت و گذشتن آن پروگرام تصویب این استقراض بود و مرحوم صنیع الدوله وزیر مالیه آنوقت که اول شخص عازم وطن خواه این مملکت بود فقدانش بزرگتر اسمی است برای این مملکت عقیده شان این بود که این استقراض باید تعقیب شود و تقریباً پنج شش ماه است که در کمیسیون قوانین مالیه تمام وقت و ملاحظاتی راجع به مخارج این استقراض شده و از این جهت هم در آنجا قید شده که بدون اینکه لایحه مخارج از مجلس بگذرد بان پول دست نزنند چه لازم تر از اینک ما امروز پول قرض بکنیم و از آن پول قشون مرتب بکنیم و بقوت قشون مرکزیت دولت را که امروز بان طور که همه می دانید و همه می دانند که از دست رفته تحصیل کنیم و مالیات سنه آتی را هم ختم بآن بکنیم و صرف اصلاحات مملکت بکنیم کدام مخارج اساسی است که بالاتر از این است بنده عرض می کنم که اگر سه کروارگر سی کروارگر صد کروارگر قرض بشود اول خرج اساسی دویم خرج اساسی سوم خرج اساسی اگر از بنده بپرسند عرض می کنم ترتیب قشوق و قدرت دولت دیگر چیز دیگری نیست اگر ما این را توانستیم درست کنیم و درست شد تمام ابواب سعادت را بروی این مملکت خودمان باز کرده ایم و واقعاً تمام ابواب ثروت ممالک را بروی خودمان باز کرده ایم بواسطه اینکه اگر قشون ما منظم شد اقتدارات دولت اعاده شد تمام ثروت های دنیا که در تمام دنیا روی هم خوابیده است و محتاج هستیم که بجزریان بیفتد بجزریان خواهد افتاد که اصلاح حل عمومی خواهد شد هم دیگران از ثروت خودمان منتفع خواهند شد چیزی را که دولت نقطه نظر خودش باید قرار بدهد و هر چه بدستش می آید صرف آن بکند آن قشون است قشون هیچ چیز دیگر نیست و تقریباً مصارف این استقراض هم خرج قشون شده و می شود و دیگر مخارج مهمی در لایحه استقراض نداریم و حالا آقایان اگر نظریاتی داشته باشند در مصارف خوبست صبر کنند تا وقتی که لایحه مخارج به مجلس آمد آنوقت گفتگو بکنند بواسطه اینکه تمام گفتگو هائی راجع به تفتیش و مخارج است تمام در اصل استقراض می آید باینکه تمام موافقین در اصل استقراض این مطالب را خوبست بگذاریم وقتی که لوایح تفتیش و لوایح مصرف آمد آنوقت این را مذاکره کنیم البته باید هم پیشنهاد بشود تصویب هم بشود و به نظر ما هم بگذرد.

رئیس - مذاکرات کافی است (اظهار کردند کافی است.)
رئیس - آقایان ما هم میزای پیشنهاد داشتیم
محمد هاشم میرزا - می گویند مذاکرات کافی است ولی بنظر ما کافی نیست.
رئیس - پس رأی می گیریم آقایان اینکه مذاکرات را کافی می دانند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) با کثرت چهل رأی تصویب شد.
رئیس - آقای محمد هاشم میرزا پیشنهادی کرده اند که رأی در کلیات بماند برای جلسه دیگر - توضیحی دارید بفرمائید.
محمد هاشم میرزا - توضیحی ندارم رأی بگیریید بیارد میشود یا تصویب.
رئیس - آقایان اینکه با این پیشنهاد آقای محمد هاشم میرزا موافقت که رأی در کلیات بیاند برای جلسه دیگر قیام نمایند (اغلب قیام نکردند) رد شد.
رئیس - رأی می گیریم بکلیه این راپورت کمیسیون قوانین مالیه راجع با استقراض که متضمن چهار ماده است و در هر يك جدا گانه رأی داده شد آقایان اینکه تصویب می کنند ورقه سفید خواهند انداخت.
 (اوراق رأی اخذ و آقای حاجی میرزا رضا خان احصاء نمود) (ورقه سفید ۳۸ - ورقه آبی ۱۹)
رئیس - با کثرت ۳۸ رأی از ۶۸ نفر تصویب شد [اسامی تصویب کنندگان].
 آقای میرزا ابراهیم قمی - دکتر حیدر میرزا حاج سید نصرالله. معاضد الملک. رکن الممالک. مدلل الدوله. افتخار الواعظین. حاج شیخ اسدالله. آقا محمد بروجردی. لواء الدوله. مشیر حضور. عز الملک. آقا میرزا محمد صادق. ناصر الاسلام. حاجی آقا. حاجی سید ابراهیم. آقا شیخ محمد حسین یزدی. حاجی عز الممالک. کاشف. حاجی شیخ رئیس. آقا میرزا ابراهیم خان. انتظام الحکماه. متین السلطنه. دکتر حاجی رضا خان. حاجی مصدق الممالک. شیپانی. آقا شیخ علی شیرازی. آقا سید حسن مدرس قمشه. حاجی محمد کریم خان قشقانی. دکتر اسمعیل خان. معاضد السلطنه. حاجی میرزا رضا خان. فهیم الملک. آدینه محمد خان. ادیب التجار. حاجی وکیل الرعایا. آقا میرزا مرتضی قلیخان. آقا میرزا رضا مستوفی اسامی اشخاصی که رد کرده اند.
 منتصر السلطان. آقا میرزا محمد نجات. تربیت. محمد هاشم میرزا. آقا میرزا احمد. ضیاء الممالک. آقا شیخ غلامحسین. حاجی محمد صادق علی زاده. آقا سید حسین کزازی. آقا میرزا داود خان. آقا سید جلیل. آقا سید حسین اردبیلی. صدر العلماء. آقا سید محمد رضا. ابوالقاسم میرزا وحید الملک. آقا شیخ رضای دهخوار قانی. آقا شیخ محمد خیابانی. سلیمان میرزا.
رئیس - بعضی از آقایان حضور آقایان وزراء را لازم دانسته می خواستید سئوالاتی بکنند ولی

خیلی از شب گذشته خواهش می کنم که در جلسه آتیه تشریف بیاورند برای این که قریب شصت هفتاد سئوال است نتیجه استخراج آراء خوانده میشود معاضد الملک - عده حضار (۷۲) رأی دهند کان (۵۲) میرزا یوسف خان اعتصام الملک با (۳۷) رأی میرزا اسمعیل خان فرزانه. ساعد الوزاره. سعید الاطباء هریک با (۳۵) رأی آقا سید محمد رضای همدانی با (۳۴) رأی میرزا قاسمخان با [۳۴] رأی آقا میرزا علی اصفهانی با (۳۲) رأی اسدالله میرزا با (۶) رأی دکتر حسین قلیخان با [۲] رأی ملک زاده. شریف زاده. منشی زاده. قاسمخان. حکیم الملک عماد الدواه. فرمانفرما هریک با يك رأی

سلیمان میرزا - در جلسه دیگری که وزراء می آید در باب لوایح تفتیش و لایحه خرج عرض داشتیم اگر اجازه بفرمائید در اول جلسه عرض کنم.

رئیس - خیلی خوب پس آقای یوسف خان اعتصام الملک لانتخاب شد و دیگران انتخاب نشدند دستور جلسه آتیه دستور پنجشنبه پنجم انتخاب کسر و کلاه و مباشرین راپورت کمیسیون قوانین مالیه راجع بمتوفیاتی که حقوقشان کمتر از ۲ تومان است راپورت کمیسیون بودجه راجع بتأسیس پستخانه و تلگرافخانه در سرحد جلفا. راپورت کمیسیون بودجه راجع به برقراری حقوق برای شهدای تنی مجاهد. شور در باب ارسال لوایح نجف اشرف دستور شنبه هفتم راپورت کمیسیون تفسیر راجع اصل هفتم قانون اساسی راپورت کمیسیون بودجه راجع بحقوق بانو عظمی راپورت کمیسیون بودجه راجع بساختن مدرسه و کتابخانه در اراضی نگارستان. شور دویم قانون استخدام. دستور ۳ شنبه دهم راپورت کمیسیون بودجه در باب کار گذاریهای عراق و کنسول. قانون یستی مجلس يك ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد

جلسه ۲۴۴

صورت مشروح روز پنجشنبه شهر جمادی الاولی ۱۳۲۹

نایب رئیس آقای متین السلطنه سه ساعت و ربع بفرود مانده بکرسی ریاست جلوس نموده پس از يك ربع مجلس رسماً افتتاح شد صورت مجلس روز سه شنبه سیم و آنای حاجی میرزا رضا خان قرائت نمود.

(غائبین جلسه قبل)

آقا میرزا اسدالله خان - آقا شیخ ابراهیم زنجانی آقا مهدی نجم آبادی بدون اجازه غائب بوده آقا سید محمد باقر ادیب نیم ساعت از حضور در وقت مقرر تأخیر نموده معین الرعایا مریض بودند.

نایب رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست ؟

(اظهاری نشد) شروع میشود بدستور امروز ابتداء آن انتخاب کسر و کلااست چنانچه خاطر نمایندگان محترم مسبوق است بایستی هفت نفر کسر و کلا انتخاب بکنیم بریرور فقط آقای اعتصام الملک با کثرت (۳۷) رأی انتخاب شدند حالاً شش نفر دیگر را امروز باید انتخاب بکنیم اوراق رأی

انتخاب شش نفر گرفته شد (آقایانی که سابق برای استخراج آراء بقرعه معین شده بودند آقای شیبانی - آقای ادیب التجار - آقای نیرالسلطان تشریف بیاورند .

(آقایان مزبور و آقای میرزا رضاخان به محل نطق آمده مهرها و اوراق رای بمسء ۴۸ شماره نمودند)

نایب رئیس - در خارج استخراج میشود قسمت دوم دستور امروز انتخاب دو نفر کسر مباشرین است اگر آقای میرزا رضاخان باستماعی خودشان باقی باشند .

آقا میرزا رضا خان - بله بنده استعفا داده ام .

آقای میرزا ترضی قلیخان - در باب انتخاب دو نفر بجهت اداره مباشرت چون باید یک نفر را انتخاب کرد که دیگر استعفا نکنند و تابعال هم ممکن نشده است که يك مذاکره بشود بنده تقاضا میکنم که یا در آخر دستور امروز یا در دستور روز شنبه بگذرانند که مذاکره شده از روی ترتیب صحیحی این انتخاب بعمل بیاید که دیگر استعفا ندهند و محتاج بتجدید انتخاب بشود .

نایب رئیس - تقاضا میکنم که در آخر دستور امروز گذاشته شود بادر دستور روز شنبه **آقای میرزا ترضی قلی خان** - در دستور روز شنبه گذاشته شود .

نایب رئیس - در این باب مخالفی هست ؟ [گفتند خیر] پس یکدایم برای روز شنبه قسمت سیم دستور را بورت کمیسیون قوانین مالیه استراجع

بمتوفیاتی که حقوق آنها کمتر از دو تومان است برای اطلاع نمایندگان هم لازم است عرض کنم که سابقاً از وزارت مالیه پیشنهاد شده بود که حقوق وراث متوفیانی که سهمی آنها از يك تومان کمتر میشود دولت سه مقابل آن را بآنها بدهد دیگر فرمان صادر نکنند این مطلب که در کمیسیون قوانین مالیه مطرح مذاکره شد صلاح دانست که عوض يك تومان دو تومان داده شود و از کابینه جدید هم پیشنهادی موافق قرار داد کمیسیون شده بود یعنی دو تومان را قبول کرد . بوند که داده شود حالا آن را بورت کمیسیون قوانین مالیه بعبارت ذیل خوانده شد لایحه از وزارت مالیه رسیده بود که مواد آن در تلو این رایورت از نظر نمایندگان میگردد مشعر بر این که اغلب حقوق متوفیات که بین ورثه تقسیم میشود سهمی هر يك از آنها مبلغ قلیلی است که قابل صدور فرمان و قبض سالیانه نبود زحمتی که وراث برای برقرار کردن وصول آن میکشند پیش از آن مبلغ ارزش دارد تقاضا کرده اند که سهم هر يك از وراث که کمتر از يك تومان باشد وزارت مالیه سه برابر آن را بصاحب حقوق داده و کلیتاً آنرا ضبط نمایند این مسئله در کمیسیون مطرح شده پس از مذاکره لازم عقیده کمیسیون بر این است که نظر وزارت مالیه اساساً صحیح بوده و باید مجری شود ولی اختصاص این شرط را بعقوبت که کمتر از يك تومان باشد کافی ندانسته این طور تصویب می نمایند که بعضی يك تومان دو تومان ماخذ قرار داده شود و بالاخره عقیده

کمیسیون قوانین مالیه این است که ماده ذیل بمنوان ماده الحاقیه بمقانون و ظایف مورخه ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۲۹ افزوده شود ماده حقوق سهمی هر يك از وراث که از دو تومان تجاوز نکند وزارت مالیه از طرف دولت سه برابر مبلغ آنرا نقداً بورات داده و آن حقوق را ابدی ضبط م نماید .

رئیس - چون این لایحه دارای يك ماده است در واقع شور در کلیات و شور در ماده آن یکی میشود

حاج سید ابراهیم - بنده اساساً با این مطلب موافقم ولی حالا می شود در اینخصوص مذاکره کرد بجهت این که وزیر مالیه نیامده است و صورت نداده است که کلیتاً حقوقی که صد تومان است چقدر می شود و آن بولی را که تهیه کرده اند بدهند از چه محلی خواهد بود بنده نمی دانم در صورتی که بودجه ما کسر دارد دولت چطور می تواند سه برابر کلیه حقوقهای دو تومانی را که شاید دو پست سیصد هزار تومان بشود بدهد و از چه محلی خواهد داد و اینها را خواهد خرید

فهییم الملک - درست توجه نفرمودید این مسئله راجع بکلیه حقوقهای ۲ تومانی نیست راجع بورات متوفیات است یعنی اشخاصی که حقوق دیوانی دارند وفوت میکنند وقتی که حقوق آن ها مطابق قانون متوفیات بین وراثشان تقسیم میشود سهمی بعضی از آنها يك وجه جزئی می شود از قبیل پنجهزار و شش هزار الی دو تومان و این را وزارت مالیه نمی تواند معین بکند که در سال آتی چند نفر ارباب حقوق فوت خواهد کرد و حقوق آنها چقدر می شود مدتی دوند کی بکند برای صادر کردن فرمان و بعد برای برات گرفتن باید يك مبلغی باو بدهند که آسوده شود و این زحمات را بکشند و برای این مطلب وزارت مالیه پیشنهاد کرده بود که سهمی که کمتر از يك تومان است سه برابر داده شود ولی کمیسیون عقیده اش این بود این را يك قدری بیشتر بکند یعنی دو تومان از میزان قرار بدهند این بود که این طور پیشنهاد کرد که حقوقی بورات متوفیات منتقل می شود از دو تومان تجاوز نکرد وزارت مالیه ۳ برابر آنرا بآنها بدهند و آن حقوق را ابدی ضبط کند که دیگر در زحمت برای صادر کردن وصول آن نباشند

حاج شیخعلی - اصلاحیه این حقوقات را البته آقایان می دانند که مشروع نیست بلکه این يك گرفتاری است که از آقایان سابق فراهم شده است و باید کم کم کسر بشود تا آنکه از بین برود و همان طوریکه آقای حاجی سید ابراهیم فرمودند ما حالیه يك مقداری همین طور داریم که از زمان سابق تقسیم شده است بین وراث از قبیل يك تومان و دو تومان و نازده هزار و امثال آن و آنکسانیکه ملك دارند برات آنرا صادر می کنند و محسوب می شود اما يك قسمت از این اشخاص هستند که بدون کسبی و بسات صادر کردن آن را حل میشد و عقب آن نمی روند و این فقط يك نفعی خواهد بود از برای مباشر مالیه که در دستور العمل بفرج دولت

بیاورد و خودش بکیرد با اینکه در حقیقت آن اشخاص عقب حقوق خودشان بر نود مدتی وقت خودشان و مأمورین مالیه را برای برات صادر کردن تلف میکنند پس یکداده لازم است نوشته شود که یک قدری زحمت خوبست کم بشود اما نه اینکه بخرد عقیده بنده این است که آنچه حقوقی که از این قبیل است یعنی از دو تومان کمتر است دولت آنرا ضبط کند و بکلی موقوف باشد برای اینکه اشخاصیکه این اندازه حقوق دارند در سال برای برات صادر کردن آن باید بیشتر از سه تومان از خودشان بیکار بشوند که دولت سه برابر بآنها بدهد دنبال خواهد کرد و بیشتر اسباب زحمت دولت خواهد شد ولی وقتی که بدانند مضمحل خواهد شد دیگر دنبال نخواهد کرد و از این جهت بنده عقیده ام نیست که هیچ نخرند و بکلی موقوف باشد .

فهییم الملک - بنده تصور میکنم که این هیچ ارباب اصناف باشد که لیس نامی کل باو میرسد هر سال حقوق خود را بکیرد ولی يك لسی له مبلغ جزئی حقوق باو میرسد بکلی موقوف بشود و هیچ نمهند این در واقع خیلی بی انصافی است .

ارباب کبیر - بنده اگر چه از اعضا کمیسیون هستم ولی يك چیزی را که مخبر قبول میکنند لازم میدانم در اینجا نوشته شود و آن اینست که نوشته شود از طرف دولت نقداً و بدون کسر چون حالا بدون کسر میگردد ولی باز کسر میکنند باید نوشته شود که نقداً و بدون کسر در همان محلی که وراث هستند .

آن کسیکه دو تومان حقوق دارد باید بطهران رجوع بکنند و طهران بجهای دیگر و این بیشتر اسباب محطی آنها خواهد شد

فهییم الملک - مقصود ایشان خوب مقصودی است بنده هم قبول دارم ولی این جزئی را که می فرمایند کویا مقصود ایشان را رساند چون در قانون متوفیات هر جا که لفظ بلا کسر نوشته شده است مقصود يك چیز دیگر است گفته ایم نصف بلا کسر ثلث بلا کسر مقصود ما این بوده است که دارای کسور کمتر از يك تومان نباشد و در اینجا مقصود آقای ارباب کبیر و این نیست غرضشان اینست که اگر قسمت يك کسی دو تومان شد دولت شش تومان را در همان محلی که صاحب آن حقوق هست بدون نقصان باو بدهند دیگر کسر نکنند همین اگر بیست و سه هزار شد سه برابر آن کسبست سه هزار را هم باو بدهند .

لواء الدوله - عرض میکنم که میزان دو تومان خیلی کم است میزان پنج تومان قرار بدهید برای اینکه جهة ندارد که بجهت دو تومان یا پنج تومان بیچاره ها مدتی دوند کی بکنند و از کار بار خودشان بیکار بشوند خوب است پنج تومان را میزان قرار بدهند و دولت هم به پنج برابر از آنها خریداری بکند در اینخصوص پیشنهاد می خواهم کرد

حاجی عز الممالک - بنده اساساً با این رایورت موافق هستم و تصدیق میکنم کسانی که میگویید این مسئله را باید تقسیم داد ولی چون حالا مالیه دولت کفاف نمی دهد که ما این تصمیم را بدهیم کمیسیون عقیده اش این بود که عجلتاً به همین سهام کمتر از دو تومان تقابست شود تا بعد از این يك قرار اساسی در این باب داده شود چنانچه بنده خود هم در کمیسیون مذاکره کرده ام و جور نیست پیشنهاد هم بشود و يك

مجلس را هم یعنی از فروش خالصه جات معین بکنند که دولت کلیه حقوق را بخرد ولی عجلتاً چیزی را که بودجه ما اجازه می دهد که دولت بخرد همین دو تومان است و بیشتر از این نخواهد بود و مخالفم با فرمایش آقای حاجی شیخ علی که فرمودند حقوقی که دو تومان است بکلی قطع شود بجهت اینکه منتهای بی انصافی است که اشخاصی که بیشتر از دو تومان و ببله های کلی حقوق بآنها میرسد مرتباً حقوقشان را بگیرند ولی ضعیفانی که سهمشان کمتر از دو تومان است بکلی قطع بکنیم و چیزی بآنها ندهیم و گمان می کنم که مجلس هم موافق است در اینکه عجلتاً بیش از این اندازه را میزان قرار ندهیم برای اینکه ما هنوز اطلاع از بودجه خودمان نداریم و شاید مالیه کفایت بیش از این را نکند از اینجهت تصور می کنم که بیش از این مذاکره نداشته باشد و خوبست رای بگیریم .

حاج سید ابراهیم - عرض بنده را آقای مخبر درست ملتفت شدند بنده عرض میکنم حقوق این قسم از ارباب حقوق بحسب قانون متوفیات نصف میشود و اگر بنا شود مثلاً صد نفر مال فوت نمایند دو برابر حقوق سهمی وراث آنها داده شود يك برابرش را که از همان محل می دهند ولی آن يك برابر دیگرش در بودجه محل ندارد و میخواهم بدانم وزیر مالیه این يك برابر را از کی معین کرده است که بدهد .

فهییم الملک - اولاً اختیار فوت ارباب حقوق بدست بنده و جناب عالی نیست و ثانیاً حقوق آنها کلیتاً نصف نمی شود نصف است و ثلث است و خمس است **آقای میرزا ابراهیم خان** - بنده فقط با آقای حاج سید ابراهیم عرض میکنم که محل دارد برای اینکه حقوق هر متوفیانی نصفش ضبط دولت میشود و نصفش حق وراث است و از همان نصف میتوانند کسورات آنرا بپردازند .

حاج شیخ الرئیس - چون یکتسمتی از خیالات بنده را مخبر محترم در جواب نماینده محترم اظهار کردند این است که بنده فقط ترکید میکنم آن فرمایشی که آن نماینده محترم فرمودند که این حقوق نامشروع است بنده اینکله را نامشروع نمیدانم حالا اگر چه بعید نیست که در میان اشخاص غیر مستحق هم باشند ولی اگر بتاریخ اسلامی عطف نظر فرمایند می یابند که بیت المال مسلمان همیشه مرتزقین داشته است .

حاج وکیل الرعایا - این وظایفی که امروز در دفتر وزارت مالیه در جزء دیون عموم محسوب میشود نسبتش یکی نیست خیلی متفاوت است مخصوصاً آن وظایف کوچک از روی کمال استحقاق باشخاص داده شده است یعنی بنده تا يك اندازه سنجیده ام برعکس آن مقرری های بزرگ و بهمین نظر اساسی است که عرض میکنم اینماده متوجه آن اشخاصی است که فوت میشود و بتقسیم حقوق ورثه آنها کمتر از دو تومان یا یک تومان می شود معلوم است که حقوق او چقدر است که بوره بهر یکی از دو تومان کمتر رسیده است داده اند از نظر مبارک آن محو نشده است که عرض کردم اغلب این وظایف کوچک چون استعداده قدرتی نداشته اند در کمال استحقاق داده شده است و بحال

خود سهم باقی مانده یعنی هیچ نتوانسته اند دست و پائی بکنند پس باین جهت نباید این را غیر مشروع دانست و بنده حقوق ارباب حقوقی را که حقوقشان کوچک است مشروع میدانم و بهمین جهت عرض میکنم که این سه برابر انصافاً خیلی کم است برای اینکه حقوق آنها ابدی ضبط بشود و همان پنج برابر را که قبل از من یکی از نمایندگان محترم تقاضا کرد خیلی بعجل است همانطوری هم که یکی از آقایان اظهار کردند محتاج بعجل علیحده نیست برای اینکه حقوق متوفیاتی که در سال ضبط دولت میشود خیلی بیشتر از این است که ما میخواهیم بخریم بجهت اینکه هر کس که فوت شد یکجزء از حقوق او یا نصف یا کمتر بدولت میرسد پس يك محل ثابتی برای اینکار هست و منصفاً پنج برابر را بنده بهمان نظری که عرض کردم زیاد نمیدانم

انتظام الحکما - بنده تصور میکنم که اوقات مجلس مقدس اشرف و قیمتش خیلی بیش از اینهاست که صرف در اینمذاکرات جزئی بکنیم برای اینکه کارهای اساسی و مهمتر از این داریم خوب است که مذاکرات را در اینخصوص کافی بدانیم و رای بگیریم **دکتر حاج رضا خان** - چنانچه اینجامذاکره شد خیلی لازم بود که وزیر مالیه تشریف می آوردند و نظریات ایشان را درست ملتفت میشدیم برای اینکه بنده خوب بنظرم می آید که وقتی این مسئله در کمیسیون مطرح مذاکره شد و تومانی سه تومانی قرار دادیم مرحوم صنایع الدوله اظهار بی اطلاعی کردند و رای خود ایشان این بود که تومانی پنج تومان داده شود و میگفتند آن سالی که فرمان صادر میشود از برای این قسم ارباب حقوق بیک تومان آن کسر میشود اگر پنج تومان است چهار تومان میشود اگر سه تومان است دو تومان میشود و بهمین جهت هم این مسئله را استرداد کردند و بعد از آنکابینه جدید نمیدانم کی نظر در این لایحه کرده است که این پیشنهاد را کرده اند پس اگر این مسئله بماند که وزیر مالیه بیاید و نظریاتش در این باب معلوم شود خیلی بهتر از این است بدون حضور ایشان در این خصوص رای بدهیم .

فهییم الملک - اولاً حالا رای داده نمیشود برای اینکه این شور اول است ثانیاً در کابینه سابق مرحوم صنایع الدوله این پیشنهاد را کرده بودند و خواسته بودند که حقوقی که کمتر از يك تومان است داده شود و بعد از آنکه کمیسیون این رای را داد از کابینه جدید هم مجدداً شرحی نوشته اند و تقاضا کرده اند که همانطوریکه کمیسیون تقاضا کرده است میزان را دو تومان قرار بدهند و زودتر از مجلس بگذرد برای اینکه برای این مسئله وزارت مالیه خیلی درستختی و اشکالات می آید .

نایب رئیس - آقایان مذاکرات را کافی نمی دانند ؟ [گفتند کافی است] چند فقره پیشنهاد شده است خوانده میشود و رای میگیریم بشرتیب ذیل قرائت شد :

۱ - اول از طرف آقای فهییم الملک بنده پیشنهاد می کنم که در آخر ماده راجع به حقوق متوفیات این جمله اضافه شود « در صورتیکه حقوق سهمی وراث از دو تومان بیشتر باشد هر يك از ورثه تقاضا نماید که با او نیز همان معامله بعمل آید و وزارت مالیه

نایب رئیس - پس از ابواب خوانده میشود (مجدداً پیشنهاد آقای فهییم الملک قرائت شد) **فهییم الملک** - اگر دولت يك سرمایه برداشت که بوسیله آن میتوان سه برابر یا پنج

مجاز است که تقاضای او را پذیرفته و سهمی آن وراث را باو داده آن مبلغ را ابدی ضبط نماید .

۲ - از طرف آقای حاج شیخ اسدالله بنده پیشنهاد میکنم که حقوق متوفیات که نسبت بوره توزیع میشود هر گاه از پنج تومان کمتر باشد پنج مقابل آن از طرف دولت داده میشود و آن حقوق را دولت ضبط می نماید .

۳ - از طرف آقای لسان الحکماء اشخاصیکه حقوق یا وظیفه آنان از دو تومان تجاوز نمیکند وزارت مالیه مجاز است از طرف دولت تمام آن مبلغ را برضایت صاحبان آن مبلغ سه برابر ابدی خریداری نماید .

۴ - از طرف آقای ارباب کبیر بنده پیشنهاد می کنم اصلاح ذیل بعد از کلمه (نقداً) افزوده شود بدون نقصان در همان محلی که وراث است تا آخر ماده .

۵ - از طرف آقای میرزا ابراهیم قهی بنده پیشنهاد میکنم که بجای (نقداً) تماماً در همان محل پرداخته شود .

۶ - از طرف آقای آقا شیخ ابراهیم بنده پیشنهاد میکنم ماده باین ترتیب نوشته شود سهم هر يك از وراث صاحب مستمری متوفی که نقداً کمتر از دو تومان و جنساً کمتر از بیست من تبریز باشد دولت سه مقابل آنرا همان شخص داده و آنرا ضبط خواهد کرد .

۷ - از طرف آقای لواء الدوله بنده پیشنهاد میکنم که ماده خرید حقوق این نوع مرفوع بشود از تاریخ تنگوزایل ۱۳۲۹ به بعد هر کس از ارباب حقوق که فوت میشود و وراث آن از پنج هزار تا پنج تومان حقوق میرسد از طرف دولت به پنج برابر آن حقوق خریدیده میشود بطور ابدی .

۸ - از طرف آقای انتظام الحکماء بنده پیشنهاد میکنم در هر تومانی چهار تومان اضافه فرمایند بدون کسر پرداخته شود .

۹ - از طرف آقای حاج آقا بنده پیشنهاد میکنم که بعضی سه برابر پنج برابر نوشته شود .

۱۰ - از طرف آقای حاج دکتر رضا خان این بنده پیشنهاد میکنم که در عرض هر تومانی پنج تومان داده شود .

نایب رئیس - مخبر تقاضا میکند که این پیشنهادها به کمیسیون برگردد و اینکه در هر يك آنها رای بگیریم .

برابر کلیه حقوق خود را بخردم زحمتش کم میشد و هم صاحبان حقوق آسوده شده و یک سرمایه بدست آنها می آید اما حالا چون آن سرمایه برای دولت نیست فقط نظر بکم کردن زحمت از یک طبقه وراث در باب حقوق به غیر وراث این ماده از طرف وزارت مالیه پیشنهاد شده است به همین طوری که کمیسیون رای داده است که هر کس سهمی از می او کمتر از دو تومان باشد آرا سه برابر یا هر چه در مجلس تصویب شد او بدهند و آن حقوق ابدی ضبط شود ولی ممکن است اشخاص دیگر در ضمن ورثه باشد که بیش از دو تومان حقوق داشته باشد و خواسته باشند این معامله در حق آنها بشود و چون این ماده راجع به دو تومان و کمتر از دو تومان است همین که بکتران از دو تومان تجاوز کرد دیگر این قانون شامل آنها نمیشود در صورتی که اشخاصی که بیست و پنج هزار الی سه تومان حقوق بآنها منتقل شده باشد و خود آنها حاضر شوند که سه برابر آرا بگیرند و آن حقوق را دائمی بدولت واگذار بکنند ضرری ندارد که وزارت مالیه اینکار را بکنند نهایت اینست که درباره آنها اجباری نیست یعنی آنها را مجبور نمی کنیم؛ اینکه بیایند حقوق خودشان را واگذار بکنند ولی اگر خودتان تقاضا کردند وزیر مالیه باید مجاز باشد که اینکار را بکنند اینست که بده این پیشنهاد را کرده ام حالا دیگر بسته است برای مجلس.

دکتر حاج رضاخان - این هیچ مربوط

باین لایحه وزیر نیست و هیچ لازم نیست که ملحق باین ماده بشود حالا هم اگر یک کسی چنین حقوق داشته باشد و خوبست بخواهد اینکار را بکنند صرفه اش خیلی زیادتر است از اینکه مال متوفی را بخرد ولی این هیچ مربوط باین ماده نیست و باید اجازه داده شود بودیر مالیه که حقوق ارباب حقوقی را هم از متوفی و غیر متوفی بازضایت آنها می تواند خریداری بکند.

فهییم الملک - فرمودند که این مربوط باین

ماده نیست بنده عرض میکنم که مربوط هست.

نایب رئیس - این مطلب راجع بکمیسیون

نیست و جناب عالی هم بیش از یک مرتبه حق توضیح دادن را ندرید.

فهییم الملک - چون فرمودند که این مربوط

باین موضوع نیست بنده میخواهم عرض بکنم که مربوط است بجهت این که موضوع مذکور ما حقوق وراث متوفیاتی است که کمتر از دو تومان حقوق داشته باشند بنده پیشنهاد کرده ام که زیادتر را هم وزارت مالیه می تواند بازضایت آنها بخرد.

نایب رئیس - حالا در قابل توجه بودن

این پیشنهاد رای می گیریم آقایانی که این پیشنهاد را قابل توجه می دانند قیام نمایند.

(اغلب قیام نمودند) با اکثریت قابل توجه شد

پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله مجدداً خوانده میشود **حاج شیخ اسدالله** - بنده در تمام حقوقی که از طرف دولت داده می شود فعلاً میخواهم اظهار عقیده کنم ولی این نکته را میخواهم عرض بکنم و مطابق آنهم پیشنهاد کرده ام چون خیلی در اینجا

زحمت وصول آن باشد و بعال دولت هم انفع است که کمتر از پنج تومان را ضبط کند و اگر میزان آنوقت دولت فرمان به آنها میدهد و حقوقشان را میگیرند.

فهییم الملک - قانون را وقتی که می نویسیم خوبست ملتفت باشیم و خیلی سهل و سریع الاجری باشد و در ضمن اجرا یک اشکالاتی پیش نیاید برای وزراء که بکلی از اجرای آن باز بمانند حالا اگر میزان را پنج تومان بگیریم و پنج برابر قرار بگذاریم دولت بدهد با آن اشکالاتی که آقای حاج سید ابراهیم راجع به ترتیبات بودجه اظهار کردند اشکالی برای وزراء فراهم آورده و بکمال غریبی پیدا میکند ما دو تومان را که میزان گرفته ایم بدهم اجازه داده ایم که اگر بیشتر از دو تومان شد مختار است که بپاید بفرود و سه برابر نقد بگیرد پس باین ترتیب اختیار دارند و آنها را مجبور نکرده ایم که اگر پنج تومان شد بفرودند یا نفرودند حالا این را یاد آوری فرمودند تصور می شود که مقصود فعلی حقوق است و این خیال پیش می آید و اسباب اشکال خواهد شد پس بهتر اینست که این میزان را همین تا دو تومان قرار بدهیم و اگر یک چیز زیادتری هم می خواهید بدهید در آنهم دست شما بسته نیست مختارید عجالاً این را قبول می کنیم نسبت بسایرین هم عجالاً اختیار داده ایم و دستم بسته نیست دو سال دیگر سه سال دیگر رفته رفته این پنج تومان یا ده تومان قرار می دهیم تا اینکه کم کم آنها هم بیک وجهی برسند و دولت هم از این محظور خلاص شود.

حاج عز الملک - اینجا حساب نقد و تأدیه

تدریجی وجه را فرموده اند که در موقع خرید دولت باید وجه نقد بدهد در صورتی که اگر خریداری نشود صاحب حقوق باید بتدریج حقوق خود را دریافت کند و ممکن است یکسال بود صاحب حقوق فوت شود و دیگر وجهی معین است باو عاید نمی شود پس بنده نظر به ملاحظه بودجه همان تومانی سه تومان را کافی میدانم و با تصمیم این مسئله نیز موافقت دارم ولی بطور اظهار اولیه خود این مسئله تعمیم را باید بطور اساسی با معجل معین پیشنهاد نمود.

فهییم الملک - این پیشنهاداتی که تقاضای

پنج برابر در آنها شده است بکمیسیون ارجاع فرمائید سایرین را یکی یکی بخوانید تا تکلیف معلوم شود چون که اینجانظر بات مجلس معلوم شود خیلی کمک خواهد کرد بکمیسیون [مجدداً] پیشنهاد انتظام الحکام

فرائت شد [

فهییم الملک - این را هم بکمیسیون بفرستید (پیشنهاد شاهزاده محمد هاشم میرزا بیارت ذیل فرائت شد) بنده پیشنهاد می کنم ان ماده اضافه شود.

ماده ۲ - حقوقیکه از دو تومان کمتر است دولت مختار است پنج برابر قیمت او را داده حقوق را ضبط نماید

آقا میرزا ابراهیم خان - پیشنهاد شاهزاده لسان الحکام در واقع اصلاحی است راپورت کمیسیون بکمیسیون ارجاع شود پیشنهاد آقای زنجانی در نقد مجدداً پیشنهاد لواء الدوله خوانده شد

نایب رئیس - پیشنهاد آقایان ارباب کیخسرو و آقای آقامیرزا ابراهیم قمی و شاهزاده لسان الحکام در واقع اصلاح راپورت کمیسیون است و ارجاع میشود بکمیسیون آقای شیخ ابراهیم فرمایشی داشتید

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - ملی میخواستم بگویم نظر پیشنهاد کننده وزیر و همچنین کمیسیون نظر شما بقطع حقوق نیست برای اینست که قیمت بکشند دارندگی بکنند برات بگیرند همه سالی مدتی در زحمت و دوندگی باشند برای یک جرئی مبلغی نظر اینها برافهیت حال آنشخص است که دوندگی نکند و دولت هم مبتلا بحواله دادن برات نوشتن اینوجه قابل نفیته مقصود اینست و این نظر من منظور در جنس هم نیست چنانچه در نقد هست برای همین پنج من یا زده من برات صادر کردن وصول کردن

این خیلی اسباب زحمت است هم برای او هم برای دولت و این صحیح نیست که در مقابل نقد جنس را هم بنویسند.

فهییم الملک - این پیشنهاد و سایر پیش نهاد ها را بکمیسیون ارجاع فرمائید.

نایب رئیس - قسمت رابع دستور امروز راپورت کمیسیون بودجه راجع باحداث بستخانه و تلگرافخانه سرحد جلفا است که قرائت میشود (راپورت کمیسیون بودجه از قرار ذیل خوانده شد) بتاريخ ۱۱ ربیع الثانی در کمیسیون بودجه بمجلس لایحه وزارت پست و تلگراف بانضمام راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع باعتبار پنج هزار و هفتصد تومان تومان اعتبار برای ساختمان یک دستگاه پست خانه و تلگرافخانه در سرحد جلفا مطرح با حضور وزیر پست و تلگراف در کمیسیون بودجه ماده واحده ذیل با اکثریت رای داده شد

ماده واحده - مبلغ پنج هزار و هفتصد تومان اعتبار در وزارت پست و تلگراف برای ساختمان یک دستگاه پستخانه و تلگرافخانه در سرحد جلفا در سه تنگه ایل داده میشود (مخبر کمیسیون امان الله) ارباب کیخسرو در این راپورت کمیسیون بودجه مبلغی را معین کرده اند برای ساختمان یک دستگاه پست خانه و تلگرافخانه این درست مقصود را می فهماند که از برای هر یک یک دستگاه جدا جدا خواهد بود یا اینکه یک دستگاه شامل هر دو خواهد بود خوست این را توضیح داد

معاون وزارت پست و تلگراف - یک دستگاه دو طبقه ساخته میشود و فوقانی تلگرافخانه است و تحتانی پستخانه.

لواء الدوله - بنده در مبلغ مخالفم این اندازه خیلی زیاد است البته این مبلغ اعتبار است.

لواء الدوله - اعتبار باشد کی در وزارت پست و تلگراف وقتیکه این مبلغ را گرفته پس خواهد گرفت اگر دو پست هزار تومان هم بوزارتخانه ها اعتبار داده شود کمی مسترد خواهد داش که بجانب آنها خواهد رسید.

معاون - مسام است در صورتیکه یافته شد و کمتر از آن اعتبار خرج شد و بخرج دولت گذارده نخواهد شد بعلاوه این نقطه که ساخته میشود در سرحد جلفا چون در سرحد است باید طوری ساخته شود که قدری در انظار هم بطوریکه آقایان می دانند با جلوه و شکوه باشد لهذا با کمال دقت این مبلغ پیشنهاد شده است و چنانچه عرض کردم اگر کمتر خرج شد بقیه اعتبار در کیسه دولت هست.

نایب رئیس - زای می گیریم راپورت کمیسیون بودجه آقایانی که تصویب میکنند اعتبار پنج هزار و هفتصد تومان را که به وزارت پست و تلگراف داده شود از برای ساختمان دستگاه پست خانه و تلگراف خانه در سرحد جلفا ورقه سفید خواهند انداخته را این موقع شروع باخذ رای شده آقای حاج میرزا رضا خان اوراق آراء را احصاء نموده و اینطور اعلان کرد در وقت سفید شصت و هشت.

نایب رئیس - با اکثریت شصت و هشت رای تصویب شده اسامی رای دهندگان

آقا شیخ محمد نیابانز - مه ضد السلطنه - آقای شیخ ابراهیم زنجانی - آقا شیخ علی شیرازی - آقا شیبانی - میرزا تقیخان - حاج امام جمعه - دکتر کیخسرو میرزا - دکتر حاجی رضاخان - ادیب التجار - حاجی سید نصرالله - قشقای - آقا میرزا ابراهیم قمی - ذکاء الملک - دکتر اسمعیل خان - دکتر علی خان عز الملک - ابوالقاسم میرزا - حاج مصدق الملک - انتظام الحکام - میرزا الملک - آقا میرزا احمد - آقا سیدجلیل - آقا کرازی - آقا میرزا داود خان - آقا سید حسین اردبیلی - لسان الحکام - کن الملک - حاج وکیل الرعایا - آقا سید محمد رضای مساوات - منتصر السلطان - وحید الملک - علی راده - حاج شیخ اسدالله - آقا محمد بروجردی - ارباب کیخسرو معذل الدوله - بهجت - ناصر الاسلام - طباطبائی مشیر حضور - حاج آقا - اعتماد الملک - میرزا رضا خان نائینی - میرزا الملام خراسانی - آقا میرزا علی خان - تربیت - نیر السلطان - ضیاء الملک - آقا شیخ غلامحسین - حاج عز الملک - فهییم الملک - حاجی میرزا رضاخان - شاهزاده سلیمان میرزا - آقا میرزا محمد نجات - هشتوردی - حاج شیخ رئیس - دهخدا - آقا شیخ رضای دهخوردانی - محمد هاشم میرزا - آقا شیخ حسین یزدی - میرزا رضای مستوفی - منتد التجار - کاشف آقا سید حسن مدرس - حاج سید ابراهیم - آقا میرزا ابراهیم خان - آقا سید محمد باقر ادیب - معاضد الملک.

نایب رئیس - نتیجه استخراج آراء راجع باقتضات کسر نمایندگان را میخواهند.

معاضد الملک - عده حاضر ۷۲ آقا میرزا اسمعیل خان فرزانه ۳۶ رای آقا محمد رضای همدانی ۳۵ رای آقای ساعد الوزاره ۳۴ رای آقای آقایی آقامیرزا فاسخان ۳۴ رای دکتر سیدالاطباء ۳۳ رای آقا میرزا علی صفهانی ۳۳ رای شاهزاده اسدالله میرزا ۶ رای آقای حکیم الملک ۲ رای

نایب رئیس - درباره هیچ يك اکثریت حاصل نشده است مجدداً رای میگیریم و اکثریت نسبی کافی خواهد بود.

ارباب کیخسرو - آقایان نمایندگانی که اسامی و آکالی سابق را می نویسند باید مصدق باشند که بموجب اصل قانون اساسی و کلاسی که بواسطه وزارت از وکالت منفصل شدند مجلس نمی تواند وزرای سابق را انتخاب کند و آنها وکالت نمی رسند مگر اینکه خودمات آنها را انتخاب کنند در این موقع شروع باخذ رای شد.

آقای حاج میرزا رضاخان مهرهای تقیبه و پاکات را احصاء نمود اینطور اعلان کرد و تقیبه ۴۷ اکت ۴۷ **نایب رئیس** - در خارج استخراج میشود و حالا ده دقیقه نفس داده میشود بعد از آن نفس بست دقیقه قبل زقروب آفتاب افتتاح و بعد از پنج دقیقه جلسه رسماً تشکیل شد

نایب رئیس - نتیجه استخراج آراء خصوصی انتخاب کسری و کلاء خوانده میشود

معاضد المالك - عده رای دهندگان (۶۷) آقایان اسمعیل خان فرزانه با ۴۰ رای آقایان سید محمد رضای همدانی با ۳۶ رای ساعدالوزراء با ۳۹ رای آقایان میرزا علی اصفهانی با ۳۷ رای دکتر حسین خان سعیدالاطبا با ۳۷ رای - آقای میرزا قاسمخان با ۳۵ رای

نایب رئیس - آقایان فرزانه و آقای سید محمد رضای همدانی و ساعدالوزراء و آقای میرزا علی اصفهانی و دکتر حسین خان سعیدالاطبا و آقای میرزا قاسمخان هر شش نفر با اکثریت تام منتخب شدند

قسمت پنجم از دستور امروز راپورت کمیسیون بودجه راجع به شهدی تقی مجاهد اردبیلی است قرائت میشود (راپورت مذکور بضمون ذیل خوانده شد)

پاکت وزارت مالیه در خصوص تقاضای سالی یکصد تومان حقوق برای مشهدی تقی مجاهد اردبیلی که در راه خدمت پایش تیر خورده قرائت و کمیسیون بودجه نظر بخدمات مشارالیه این مبلغ را تصویب مینماید

نایب رئیس - مراسم وزارت مالیه لازم است خوانده شود

(مراسله وزارت مالیه نیز ببارت ذیل قرائت شد)

مجلس مقدس شورای ملی - در خصوص مشهدی تقی مجاهد اردبیلی که از وطن پرستان و در راه آزادی مملکت زحمات فوق العاده را متحمل شده و یک پای او هم شکسته و با نقراده نمی تواند حرکت نماید و مبلغی هم در بابت شکستن پای و معالجه آن متضرر شده از وزارت جلیله جنگ بوزارت مالیه شرحی مرقوم رفته رعایت حال مشهدی تقی اردبیلی سالی یکصد تومان مقرری برای مشارالیه تصویب کرده اند سواد مراسله وزارت جنگ را رسال داشت که ملاحظه فرموده در صورتی که سالی یکصد تومان را مجلس مقدس درباره مشهدی تقی اردبیلی تصویب می فرمایند و اجازه می دهند بوزارت مالیه مرقوم فرمایند تا از آن قرار معمول دارند

حاج شیخ اسدالله - بنده می خواستم سؤال کنم این مطلب را که نوشته اند سالی یکصد تومان این را معین نکرده اند که مادام العمر است یا اینکه همین طور با احوال و موروثی است باید در اینجا ذکر شود که مادام العمر است

حاج عز الممالک - عرض می کنم کلیه این قبیل مطالب در کمیسیون بودجه مادام الحیوة تصویب می کنند و اگر نوشته نشده است

حاج وکیل الرعایا - مخالفت بنده فقط باین چیزی است که افزوده شده است که مادام الحیوة باشد عرض می کنم اگر این شخص سام بود و کاری از او ساخته می شد برای اعقاب خودش هم ممکن بود یک چیزی پس انداز بکند و اگر ما بگوئیم این قید مادام الحیوة بشود آرزویک از دنیا رفت باید دانست که اگر اولاد صغیری داشته باشد با چه چیز زندگی میکند پس باید یک چیزی باو داده شود و در موقعی که فوت شد البته

آن قانون وظایف هم که نصف میکند درباره این مراعات خواهد شد و بعد از بازده سال از اعقاب او هم سلب خواهد شد

حاج عز الممالک - آقای حاجی وکیل الرعایا اگر این عقیده را دارند پیشنهاد بکنند در باب مادام الحیوة اعضاء کمیسیون مخصوصاً نظراتشان مادام الحیات است حالا اگر ایشان این عقیده را دارند خوب است پیشنهاد بکنند تا مجلس رای بدهد

نایب رئیس - يك عده از نمایندگان محترم اجازه خواسته اند در صورتی که گمان میکنم این مطلب مذاکره نشده باشد حالا رعایت موافق و مخالف را با راپورت کمیسیون بفرمائید

حاج شیخ الرئیس - بنده عرض می کنم که معلومست این گونه رعایات را بیاداش خدماتی که يك نفر بنام ایرانیست اسلامیت وطن خواهی کرده است داده می شود برای اینکه مردم بدانند که مجلس شورای ملی بیاداش خدمات صادقانه هر وطن پرست و خیر خواهی البته عطف نظر می فرمایند بقانون سایر دول که در این موارد بهر کس وظیفه میدهد و هیچ این مادام الحیوة را ملاحظه نمی کنند و با عقیده آقای حاج وکیل الرعایا بنده هم موافقم و مادام الحیوة را يك قدری خلاف نزاکت پارلمانی می دانم

نایب رئیس - در اینجا اشکالی پیش می آید برای اینکه مذاکرات کمتر بشود و خوب است آقایان توجه بفرمایند نظامنامه داخلی این حق را بخواهرین کمیسیونها می دهد که چیزی را تقاضا کنند کم یا زیاد بشود و آقای مغیر کمیسیون بودجه اضافه کلمات مادام الحیوة را تقاضا کردند و اضافه شد حالا اگر اشخاصی باشند که مایل باشند برداشته شود باید پیشنهاد کنند

ناصر الاسلام - بنده با تقاضای آقای مغیر مخالف هستم و همانطور که آقای حاجی وکیل الرعایا اظهار کردند تکرار میکنم که اگر این حقوق را برای يك نفر مجاهد وطن پرستی تصویب میکردند ممکن بود این قید را بکنند ولی يك آدمی که در راه مجاهدت و در راه ملت این زحمت بساو وارد شده است و البته بعد از فوت او بازماندگانش در مضیقه خواهند بود و در باب معاش و زندگی به آنها سخت خواهد گذشت نباید يك چوبقیدی کرد باین جهت همانطور که آقای حاج شیخ الرئیس فرمودند بنده هم عرض میکنم که مادام العمر نباشد

نایب رئیس - آقای حاج وکیل الرعایا و آقای حاج شیخ الرئیس پیشنهاد کرده اند که کلمات مادام الحیوة برداشته شود

آقای میرزا مهر ترضی قلیخان - بنده در این مسئله بخصوص چندان عرضی ندارم که مادام الحیوة باشد یا چند ساله باشد ولی چون بابی است که خیلی ابواب از آن مفتوح می شود از این جهت تقاضا میکنم که آقایان این تقاضای خودشان را پس بگیرند بجهت اینکه خیلی از این قبیل . . . تومان و ششصد تومانها در باره این اشخاص تصویب شده است و این يك مسئله

اختصاصاً عیب نداشت ولی چون تمهید پیدای کند صلاح نمی دانم

حاج سید ابراهیم - عرض میکنم در کمیسیون بودجه در این خصوص ابدأ مذاکره نشد و در این باب بعضی عقیدهشان این بود که آید با این حالت سختی که دارد صد تومان برای او کم است آن ترتیب و مذاکره در کمیسیون بقیه داریم که اگر در کمیسیون بودجه بود رای می دادند و بلفظ مادام الحیوة مقید نباشد بسا آن مطلب که مغیر فرمودند هیچ منافاتی ندارد بجهت آنکه ممکن است در این مورد بطور استثناء باشد و در این مورد خاص را مذاکره نداشتند باشد حالا رعایت موافق و مخالف را با راپورت کمیسیون با استثناء باشد که این قید اینجا باشد

حاج عز الممالک - همینطور که آقای آقا میرزا ترضی قلیخان فرمودند مقصود این صد تومان بالخصوص نیست و اغلب نمایندگان این صد تومان را کم می دانستند بجهت اینکه در باره او اگر بیش از این رعایت می شد با تصداتی که در راه آزادی باین آدم وارد آمده است جای داشت و لکن این سابقه می شود برای بعضی مواردی که بعد پیش می آید این صد تومان هم قابل مذاکره نیست پس خوب است همانطور که برای کلیه این ترتیب را کمیسیون بودجه داده است این هم همانطور بطور مادام الحیوة نوشته شود و اینکه می فرمایند وظیفه بطور مستمری باشد بورتش باید داد آنوقت از آن چیزی که در نظر داریم بکلی باز می مانیم بجهت اینکه اگر بنا باشد بورتش بدهند و در قانون تقاعد نوشته شود آنرا از قانون حقوق اشخاص است داده می شود و از حقوق خود آنها سالیانه بصندوق تقاعد وجهی رسیده است و بعد بورتش آنها هم خواهد رسید و الا بدین ترتیب بالاخره طوری خواهد شد که ما هیچوقت دارای بودجه صحیح نخواهیم شد

حاج شیخ الرئیس - تقریرات مغیر محترم ابدأ وجدان بنده را قانع نکرد بعلم اینکه هر قانونی که از مجلس میگردد بملاحظات و نظراتی است که نمایندگان محترم بآن ماده مخصوصه دارند شاید مجلس اقتضا بکند که در مقابل خدمات يك کسی قرار بدهند که تا سه سال سالی صد تومان باو داده شود و بعد قطع شود و یکی را بگویند مادام الحیوة می گویند سابقه می شود چرا سابقه میشود اگر يك کسی تصدیقی کرد و اظهاری نمود ابتدا سابقه میشود و بنده استدعا میکنم که در راه حق شناسی و خدمات صادقانه این مرد طوری بکنند که بعد از حیات هم بازماندگانش يك چیزی برسد مستهلک خواهد شد

نایب رئیس - مذاکرات بقدر کفایت شد

حاج وکیل الرعایا و آقای حاج شیخ الرئیس که جمله مادام الحیوة برداشته شود آقایانی که قابل توجه میدانند قیام نمایند (اقلب قیام نکردند) رد شد

نایب رئیس - رای گرفته میشود براهپورت کمیسیون بودجه که تصویب میکند سالی یکصد تومان حقوق برای مشهدی تقی مجاهد اردبیلی کسانی که تصویب میکنند وره سفید خواهند انداخت و کسانی که رد میکنند وره آبی

اوراق رای اخذ و آقای حاج میرزا رضا خان احصاء نمود

قیام و قعود میشود رای گرفت و اگر بخواهید بحذف این کلمات رای بگیریید باید باورقه رای بگیریید

محمد هاشم میرزا - عرض میکنم ما گویا نمیتوانیم پیشنهاد بکنیم که زیاد تر از پیشنهاد وزیر باشد و پیشنهاد وزیر که آمد بکمیسیون بهمان رای داده ایم و همین قسم هم تا بحال برای سایرین رای داده ایم علاوه بر اینکه رای داده ایم سابقه هم میشود هر کس حقوقی در حق او برقرار بشود بعد از حیات او به اولاد او برسد و این اسباب زحمت میشود برای بعدها و اگر میگوئید صد تومان کم است موضوعی است علیحده بفرمائید یا نصف تومان باو داده شود ولی این اسباب این میشود که این چیزهایی که از مجلس گذشته و خواهد گذشت این توقع و تقاضا باقی باشد و اسباب زحمت آقایان نمایندگان باشد و چون این پیشنهادها زیاد تر از پیشنهاد وزیر است بقرینه بنده ابدأ محل ندارد نمیشود رای گرفت

نایب رئیس - آقای حاج وکیل الرعایا یکی از پیشنهاد کنندگان است میتواند توضیح بدهند

حاج وکیل الرعایا - اولاً اینکه اظهار میشود که نمیتواند کسی پیشنهاد اضافه وجهی بکند آن در مورد تصویب بودجه است و اینجا جای آن نیست و ثانیاً بعضیها اینجا فرمودند که این سابقه میشود و بلکه آتهائی هم که سابق رای گرفته شده بآنها هم يك تزلزلی وارد میکند یا سبب يك طغمی خواهد شد بنده گمان میکنم که اینها حدیثیات است واقعیت پیدا نخواهد کرد و رای مجلس مطاعت دارد تمهید بدیگران داده نمی شود پیشنهاد بنده قطعاً راجع باینکه این شخص اگر این سالی صد تومان را میدانیم خرج دارد و نمی تواند پس انداز بکند باید دانست که در شرح يك نص هم دارد و لازمه آن نص اینست که پدر از برای اولاد شما لااقل برای صغیرش يك چیزی بگذارد پس در این صورت ما که زندگی او را در راه آزادی گرفته ایم یعنی سلامتی او را از دستش گرفته ایم که نمیتواند تحصیل معاش بکند و بنده هم از برای اعقابش يك چیزی باقی بگذارد حالا ابدأ این سابقه برای آینده نخواهد شد تزلزلی هم بآن رای که تا بحال مجلس مقدس داده است وارد نخواهد آورد مجلس صلاح میدانند که این در حق او مادام الحیوة نباشد و بعد با اولاد او تا یازده سال برسد حالا رای بگیرند اگر آقایان تصویب میکنند که رای خواهند داد والا رد خواهد شد

نایب رئیس - رای میکنیم پیشنهاد آقای حاج وکیل الرعایا و آقای حاج شیخ الرئیس که جمله مادام الحیوة برداشته شود آقایانی که قابل توجه میدانند قیام نمایند (اقلب قیام نکردند) رد شد

نایب رئیس - رای گرفته میشود براهپورت کمیسیون بودجه که تصویب میکند سالی یکصد تومان حقوق برای مشهدی تقی مجاهد اردبیلی کسانی که تصویب میکنند وره سفید خواهند انداخت و کسانی که رد میکنند وره آبی

اوراق رای اخذ و آقای حاج میرزا رضا خان احصاء نمود

نایب رئیس با اکثریت (۶۳) رای تصویب گردید

اسامی رای دهندگان

مر ترضی قلیخان نائینی - سلیمان میرزا - صدرالعلماء - هشترودی - ذکاء الملک - معتمدالتجار - آدینه محمد خان - حاج سید نصرالله - آقا میرزا ابراهیم قمی - دکتر اسمعیل خان - آقا شیخ علی شیرازی - میرزا تقی خان مساوات - دکتر رضاخان حاجی محمد کریم خان قشقانی - آقا سید حسین اردبیلی - حیدر میرزا - انتظام الحکماء - مصدق الملک وکیل الرعایا شیبانی - لسان الحکماء - آقا سید حسین کزازی - آقا میرزا داودخان - علی زاده - منتصر - السلطان - لواء الدوله - آقا میرزا احمد - ارباب کبکخرو - حاج آقا - عز الملک - مصدق الدوله - انتخار الواعظین - عز الملک - آقا میرزا محمد صادق طباطبائی - مشیر حضور

ضیاء الممالک - شیخ غلامحسین - اعتصام الملک - میرزا رضاخان نائینی - معاضد الملک - آقا سید محمد باقر ادیب - نیر السلطان - آقای سید جلیل تربیت حاج میرزا رضا خان - فهم الملک - آقا میرزا ابراهیم خان - میرزا علی اکبر خان - دهخدا - عز الملک - ناصر الاسلام - میرزا رضای مستوفی و حیدر الملک - خراسانی - آقا شیخ حسین یزدی - شیخ الرئیس - آقا سید حسن مدرس - کاشف رکن الممالک - دهخوارقانی - آقای حاجی سید ابراهیم مدرسی ابوالقاسم میرزا

نایب رئیس - قسمت سادسی دستور امروز ارسال اوایح تشکر ملت است بنجیف اشرف در این باب که پیش نهاد شده است هر دو خوانده می شود

پیشنهاد اول - از طرف آقای حاج امام جمعه به بارت ذیل خوانده شد

بنده پیشنهاد می کنم که لواحق نجف اشرف را برای آقایان آیت الله دوقدر از خارج آقای آقا شیخ محمد تقی آیت الله زاده تهرانی و سردارزلی و یک نفر از داخل مجلس حمل نمایند

(پیشنهاد دوم - از طرف شاهزاده به بارت ذیل قرائت شد)

شعبه پارلمانی دموکرات ایران پیشنهاد می کند که لوایعی که برای ارسال حضور مبارک حضرات آیت الله دام ظلم التتمالی مرتب شده - اولاً از خارج مجلس حضرت مستطاب آقای آقا شیخ محمد تقی دامت برکاته که فرزند مرحوم مسرور آیت الله آقای حاجی میرزا حسین تهرانی نورالله مرقده هستند که از هر جهت لایق و انبساط هستند حامل باشند و اگر رای مجلس بر جمعی از داخل مجلس از نمایندگان محترم خواهد بود جناب آقای ذکاء الملک و نواب والد و لسان الحکماء که معقولیت عامه دارند و خیلی مناسب تحصیل این شرافت عالی هستند حامل باشند

نایب رئیس - در این باب چنانچه آقایان نمایندگان محترم مسبق است قبلاً اعلان شده بود که مذاکره نمی شود فقط بدو سه چیز باید در این رای گرفته شود بدون اینکه مجبور شوم داخل در اسامی یا مشخصات بشوم اول عده است بعد از خارج

یاد داخل مجلس بودن و قسمت سیم آراء را بطریقه رای معض گرفتن در پیشنهاد بکه شاهزاده سلیمان میرزا کرده اند عده معین شده ولی آقای حاج امام جمعه عده را سه نفر معین کرده اند اینست که ابتدا عده سه نفر بودن رای خواهیم گرفت

سلیمان میرزا - بنده گمان می کنم همان پیشنهاد میرساند عده رای معنی وقتیکه پیش نهاد شده از خارج آقای آقا شیخ محمد تقی می رساند يك نفر است و وقتی که از داخل اسم دو نفر بوده شده معلوم می شود دو نفر است چون بنده از طرف اقلیت پیشنهاد میکنم پس اگر اکثریت از خارج را قبول کرد يك نفر و اگر از داخل را قبول کردشش نفر خواهد بود

آقای میرزا مهر ترضی قلیخان - بنده تصور می کنم اینقسم رای گرفتن اسباب تزلزل خاطر بعضی می شود يك رای اینست که از داخل و خارج مجلس باشد يك رای اینست که از داخل باشد و يك رای اینست که از خارج این سه رای می شود در این سه رای باید گرفت بعد از آنکه تصویب شد و از خارج و داخل معین شد آنوقت آن عده پیشنهادی آقای حاجی امام جمعه را رای بگیرند و اگر تصویب شد که از خارج پیشنهاد باشد آن يك نفر خارج را رای بگیرند و اگر از داخل تصویب شد بان رای بگیرند که چند نفر باشد بجهت اینکه اگر اینها معین شد آنوقت ممکن است عده معین کرد

نایب رئیس - بنده فقط می توانم بآنچه که کتباً پیشنهاد شده است رای بگیرم و آن يك پیشنهاد دو نفری است که یکی از خارج و دیگری از داخل یا هر دو از داخل و دیگری پیشنهاد آقای حاجی امام جمعه است که شش نفر از خارج و يك نفر از داخل - ابتدا رای گرفته می شود بعد کمتر ده نفر است آقایانیکه تصویب میکنند که دو نفر تصویب شود اعم از خارج یا داخل (بگذارند اینطور نمی شود)

نایب رئیس - پیشنهاد ثانوی آقای سلیمان میرزا خوانده می شود (بضمون قبل خوانده شد) (بنده پیشنهاد می کنم که از خارج مأور شود)

نایب رئیس - عده را هم يك نفر تعیین فرموده اند

سلیمان میرزا - خارج و داخل معین بود بعد تعیین عده را می کنیم

نایب رئیس - همانطوریکه پیشنهاد شده است برای اینکه هر دو مرتب شود اول رای میکنیم برای داخل و خارج آقایانی که تصویب می کنند که کلیه از خارج قیام نمایند (اقلب قیام نکردند) رد شد

نایب رئیس - آقایانی که تصویب می کنند از خارج و داخل معین شود قیام نمایند (اقلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد حالا رای می گیریم در عده اول رای می گیریم پیشنهاد آقای امام جمعه که يك نفر از داخل و دو نفر از خارج مجلس باشند آقایانی که تصویب می فرمایند قیام نمایند [اغلب قیام نمودند]

نایب رئیس - اکثریت است حالا شروع بانتخاب خواهد شد و این نکته را آقایان در نظر خواهند داشت که اسامی اینجا ذکر شده است فقط بطریقه پیشنهاد است و البته در رای مخفی خود خواهند دانست و چون بطریق پیشنهاد است يك پیشنهادی هم از آقای علی زاده است خوانده میشود بمضمون ذیل خوانده شد.

نایب رئیس - پیشنهادی هم آقای لسان الحکماء نموده اند خوانده می شود [پیشنهاد آقای لسان الحکماء فریب باین مضمون قرائت شد] بنده پیشنهاد می کنم که این يك نفر حامل لوایح باقره از مجلس معین شود که رعایت ماده ۱۴۶ نظام نامه هم شده باشد.

نایب رئیس - بنده گمان نمی کنم در این پیشنهاد مذاکراتی لازم باشد برای این که در نظام نامه داخلی می نویسد که وقتی که يك هیئتی از برای عرض تبریک یا تشریفاتى بجائی می روند باید بقرعه معین شود که در میان آنها هم يك عده از هیئت رئیسه خواهد بود ولی این موقع گمان می کنم که آن مقصود را نبخشد زیرا این يك مأموریتی است که از طرف ملت در واقع بجمال داده می شود و آنها فقط برای بردن لوایح انتخاب میشوند مع هذا ممکن است رای بگیرییم.

سلیمان میرزا - بنده عرض دارم

نایب رئیس - فقط يك نفر مخالف و يك نفر موافق اجازه داده می شود.

سلیمان میرزا بنده گمان می کنم وقتی يك قانون یا يك نظام نامه نوشته میشود دائر بر این نیست که هر وقت يك تفسیری از برای او بکنیم چیزی که باین واضیح نوشته شده است در ماده ۱۴۶ چنانچه آقای لسان الحکماء هم یکی اعضائی بودند که نظام نامه داخلی را می نوشتند در آن وقت و مادامت ذکر فرمودند باین مطلب و بازم میخواهم همین ماده نظام نامه را بخوانم تا آقایان دقت کنند و ببینند چه هست و بازم تکرار می کنم قبل از خواندن ماده آن تقاضای آقای منتصر السلطان را که در چندی قبل فرمودند استداها میکنم که فقط نظر اکثریت نباشد استداها دارم که نظر نظر نظام نامه باشد ماده ۱۴۶ نظام نامه را قرائت می کنم.

ماده ۱۴۶ - در موافقی که هیئت مزبور مامور گفتگو و مذاکره مطلبی نباشد از قبیل تبریک و تشریفات و غیره اعضاء آن هیئت بقرعه معین میشوند و فلان ولی در مواردیکه هیئت مأمور مذاکره و گفتگویی است اعضاء آن بسته بانتخاب مجلس است این مأموریت تبریک یا تشریفات است اگر غیر از آن مذاکره چیزی دیگری دارید در تحت آن لفظ (و غیره است) در ذیل همان لفظ غیره مستتر است می گوید تبریک و تشریفات و غیره اعضاء آن هیئت بحکم

قرعه از مجلس است حالا شاید آقایان بگویند مطابق جزه اخیرش رئیس یا نایبان رئیس باید جزو آن هیئت باشند بنده مخالفت ندارم یکی دو نفر از آنها هم باشند اما اینکه میخواهند بفرمایند باید انتخاب کنیم خیلی چیز فریبی است از کجا از روی کدام فصل يك ماده بیاورید و بگویند که از روی این ما انتخاب می کنیم والا من چون اکثریت هستم رای زیاد دارم باید برای بنده هم به دلیل اکثریت آراء گویا این دلیل منطقی نباشد باید يك دلیل منطقی گفت که ما را متقاعد بکنند این دلیل مطلقاً (فرس مازور) است این هیچ منطقی نیست کسبیکه در خارج نگاه بکنند می دانند که این منطقی نیست.

افتخار الواعظین - ماده را دوباره از اول بخوانید که میگوید برای فرستادن حضور همایونی **سلیمان میرزا** - خواندم التفتات نفرمودید چیزی اینجا نیست يك مرتبه دیگر می خوانم تا اینکه آقای افتخار الواعظین اشتباهشان رفع شود مجدداً ماده را قرائت نمود.

اگر هم عطف کنند بماده ۱۲۵ و بگویند که این عطف بماده قبل است و مقصود فقط تشریف بحضور اعلیحضرت همایونی است بنده سؤال میکنم که این از روی کدام نظامنامه و کدام حقی است که اینکار را میخواهید بکنید و باز عقیده خودم را عرض میکنم که در امثال اینگونه کارها که راجع بامر دولت است مداخله در آن نباید بکنیم می فرستیم لوایح را خدمت هیئت دولت دولت هر کس را می خواهد از خارج معین و مأمور بکند بهیچوجه مداخله قوه مقننه در اینچامناسب نیست و اگر میگویند از نظامنامه داخلی خارج است بعقیده بنده حقی هم همین بود که از خارج معین بشود و اما يك مطلب دیگری هم بود و آن این بود که مأمور از خارج را هم انتخاب کنیم از روی کدام حق این يكی خیلی فریب تر است و هر دو فریب است که بخواهند بزور اکثریت انتخاب کنند بدون اینکه يك برهان منطقی داشته باشند و يك فصلی را شاهد بیاورند همی بگویند قیام و قعود می کنیم و باین ترتیب میگذرانیم بنده این را دلیل منطقی نمی دانم و از شما استداها میکنم که از روی انصاف يك ماده يك فصلی از قانون از نظامنامه شاهد از برای این مطلبی را که اکثریت می خواهد رای بدهد بیاورید و بگذرانید والا هر ترتیبی که اکثریت بخواهد فوراً اسم رای بر میخیزد و می نشیند.

نایب رئیس - فقط این جا یاد آوری می کنم که در آن قسمتی که رای داده شد نمی شود تجدید مذاکره کرد چیزی که داخل در موضوع ما است قرعه بانتخاب است.

آقامیرزا ابراهیم خان - بنده خیلی مایل بودم بهمان طریقی که در دو نفر مذاکره شد و در این مسئله هم بدون هیچ گفتگویی ما رای می گرفتیم و رای میدادیم و هیچ داخل مذاکرات نمی شدیم و مثل دفعات پیش که هر وقت این مسئله در مجلس مطرح شده است از انتخابیکه نمایندگان محترم رفع فوریت و اهمیت باین تقدیم و تشکر میدهند برای بستن بعضی

بیرایه های فوق ماده که همه میداند بهیچ وجه من الوجوه مرض طبع آن آقایان بزرگواران این مسائل نیست که مطرح مذاکره شده است و باندازه مذاکرات طولانی شده که اصل موضوع از میان رفته ولی بنده اینجامجبور شدم که یکی دو کلمه از فرمایشات حضرت والا سلیمان میرزا را که موافق با واقع نبود تردید کنم یکی آنکه میگویند اکثریت مناط و منطقی نیست اکثریت يك صورتی است عملی دخلی به تفریر نطقی ندارد مبتداء و خبر لازم ندارد صغرا و کبراهم لازم ندارد يك رای که داديك هیئتی يك اکثریتی و تصویب کرد يك مطلبی را نمیتوانیم بگوئیم این منطقی نیست و علمی نیست یا فلسفه اش چنین است و چنان است البته يك اکثریتی قاطع است و از برای چیزی است که مجلس دارالشورای باید دارای اکثریتی باشد و اما اینکه فرمودید کرده شده که از خارج هم باید انتخاب شود نه از مجلس بنده همچو تصور می کنم که درست بر نمشورده اینقدر در پیشنهادهای کتبی و نه در مقاولات شفاهی این کلمات گفته شد که آن دو نفری که از خارج باشند مجلس برای باقره انتخاب شوند فقط گفته شد که دو نفر از خارج باشند و يك نفر هم از خارج که از طرف آقایان پیشنهاد شده بود همان يك نفر را بیشتر آقای حاج امام جمعه پیشنهاد فرموده بودند باضافه يك نفر دیگر که سردار ملی باشند که خود ایشان هم گویا اظهار کرده بودند و او طلب بودند از برای این خدمت آنرا هم آقای حاج امام جمعه پیشنهاد کردند و اما در موضع این که می فرمایند به قرعه معین شود و در این فرمایش خودشان ماده ۱۴۶ نظام نامه داخلی را سند گرفته مشتمل بر پیشنهاد آقای لسان الحکماء نظر باینکه این موقع موقع تشریفاتى است و موقع تشریفات باید بقرعه معین شود ما اگر چنانچه يك موضوعی را با يك ماده هستند می خواهیم قرار بدهیم نباید که يك قسمت او را قبول کنیم و يك قسمت دیگرش را رد کنیم یا برای پیشرفت آن مقدمه مؤخر آن ماده را هم که مخالف بامقصود ما باشد حکماء رای بگیرییم و مجبور شویم از برای اینکه چون میخواهیم این لوایح از طرف مجلس تقدیم بشود و يك نفر از مجلس حامل او است خودمانرا باین اندازه دچار اشکالات بکنیم اگر صحیح است که همه اش صحیح است باید يك نفر از نواب رئیس و دو نفر از منشیان هم با آن يك نفر که مجلس بقرعه معین میشود ضمیمه کنیم بفرستیم این تا يك اندازه مطلب را دچار اشکالات خواهد نمود و هیچ لازم نیست که خودمانرا دچار این اشکالات کنیم و لازم بود که همان روز اول که این مطلب بمجلس آمد يك اتفاق و اتحاد تام تمامی می کردیم و این لوایح را میفرستادیم که اینکاری که تا کنون بتأخیر افتاده است و از تأخیر او بنده شخصاً بی اندازه ملول هستم زودتر انجام گرفته شود و بنده مجبور هستم اگر مایل نبودم که این جمله را عرض کرده باشم ولی این پیشنهاد بنده را مجبور کرد به عرض این جمله که اگر بنا شود ما بقرعه انتخاب کنیم قرعه کوراست و ما داریم اشخاصی که نمی توانند قبول این مأموریت را بکنند

نایب رئیس - در هر حال باین پیشنهاد آقای لسان الحکماء رأی بگیریم.

سلیمان میرزا - بنده توضیحی دارم.

نایب رئیس - بفرمائید.

سلیمان میرزا - باز هم عرض می کنم که اشتباه ملتفت شده اند و فرمایش خودشان را تردید می کنم که اکثریت منطقی نیست ولی قاطع است وقتی که چیزی اینجا گذشت و تمام اشخاصیکه مطلع هستند بقواعد پارلمانی این را تصدیق میکنند که اکثریت قاطع است نه منطقی چیز منطقی آنست که او را از روی قواعد علمی منطبق کنند که تمام مردمان عالم تصدیق کنند و با افکار عمومی مطابق باشد شاید يك اکثریتی که مطابق با افکار عمومی نباشد يك رأی بدهد که افکار عمومی بگویند اکثریت این را غیر منطقی رأی داده اند آن قاطع است و اقلیت باید اطاعت بکنند اما نمی توانند بگویند اینکه اکثریت قیام کرد این منطقی است مگر اینکه يك ماده یا يك چیز بیاورند که دلیل منطقی باشد والا بلندفروادم میکنند که اکثریت بمیل خودش میخواهد پیش برود.

نایب رئیس رأی بگیریم باین پیشنهاد آقای لسان الحکماء آقایانی که تصویب میکنند این یک نفر بقرعه معین شود قیام نمایند (رد شد) شروع می کنیم بانتخاب یک نفر از مجلس برای لوایح تشکر بنجف اشرف.

ذکاء الملک - چون در یکی از این پیشنهادها همچو معلوم شد که نظر بعضی از آقایان در این انتخاب بنده است هر چند منتها آرزو را داشتم که بتوانم حامل این لوایح بشوم و در آن واجد کسب چندین شرافت و سعادت را بکنم ولی چون نظر به بعضی گرفتاری های شخصی از مسافرت ممنوع هستم استدعا می کنم بنده را انتخاب نکنند.

علی زاده - در پیشنهاد بنده رأی بگیرید **نایب رئیس -** عرض کردم که پیشنهاد سرکار راجع باظهار شخصی بود لازم برای نبود فقط اگر آقایان صلاح بدانند میتوانند اسم شمارا بنویسند - و یادآوری میکنم که با اکثریت تام باید انتخاب شود در این موقع شروع بانتخاب شد.

آقایان حاج امام جمعه و آقا شیخ علی شیرازی و اعتصام الملک بحکم قرعه برای استخراج آراء معین باتفاق حاج میرزا رضاخان.

نایب رئیس اظهار داشت که بموجب نظامنامه در خارج باید استخراج شود و آقای آقا شیخ حسین یزدی لایحه را بتفسیر اصل دوم قانون اساسی پیشنهاد نموده اند که بکمیسیون تفسیر رجوع شود رجوع میشود دستور دو جلسه آتی به دستور سابق است که اعلان شده مجلس یک ساعت از شب گذشته ختم شد.

جلسه ۲۴۴

صورت مشروح جلسه روز شنبه

هفتم شهر جمال الاولی ۱۳۲۹

رئیس آقای مؤتمن الملک سه ساعت و نیم قبل از غروب بمقام ریاست جلوس نموده و پس از نیم ساعت مجلس رسماً منعقد شد.

صورت مجلس روز پنجشنبه را آقای آقا میرزا ابراهیم خان قرائت نمود.

(غائبین جلسه قبل)

آقا میرزا اسدالله خان بدون اجازه غائب بوده ادیب التجار ۳۵ دقیقه از حضور در وقت مقرر تأخیر نموده - حاج معین الرعایا مریض بودند.

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست اظهاری نشد کلمه (جلفا) افتاده است نوشته می شود دستور امروز انتخاب دونفر کسر اعضاء اداره مباشرت راپورت کمیسیون تفسیر راجع بتفسیر اصل هفتم قانون اساسی راپورت کمیسیون بودجه راجع بحقوق بانوی عظمی - راپورت کمیسیون بودجه راجع بساختن مدرسه و کتابخانه و موزه زمین نگارستان - قانون استخدام ولی قانون استخدام و راپورت کمیسیون بودجه در باب ساختن مدرسه و کتابخانه و موزه در زمین نگارستان حاضر شده است قبل از ظهر هم اطلاع دادم که قانون پستی را همراه بیاورند اگر مخالفی نیست در عوض اینها قانون پستی را میخوانیم (گفتند تصحیح است) حالا ابتدا شروع میکنیم بانتخاب دو نفر کسر اعضاء اداره مباشرت ولی خواهش دارم این دونفر که انتخاب می شوند دیگر استعفاء ندهند برای اینکه هر روز نمی توانیم وقت خودمان را برای این قبیل مطالب تلف بکنیم آراء اخذ شده آقای معاضد الملک آقایان معاضد السلطنه آقا سید حسین اردبیلی دکتر حاج رضا خان را بقرعه برای استخراج آراء معین نموده مهره های تقشیریه و اوراق رأی را بعد ۷۰ شماره نمودند **رئیس -** می برند بیرون استخراج کنند -

راپورت کمیسیون تفسیر راجع بتفسیر اصل هفتم قانون اساسی ماده اول خوانده میشود (بعبارت ذیل قرائت شد).

ماده ۱ - مراد از دو نلث اعضاء مجلس و سه ربع که در اصل هفتم قانون اساسی مسطور است دو نلث و سه ربع اعضاء حاضر در مرکز است در صورتی که حاضرین در مرکز کمتر از نصف بعلاوه يك از کلیه نمایندگان باشند.

فهییم الملک - جمله اول این ماده صحیح است ولی شرطی که در ضمن اصلاح اضافه شده است یک قدری گویا تولید اشکال میکند زیرا قانون انتخاباتی که حالیه اداریم معین کرده است که (۶۱) نفر از کلیه عده نمایندگان مملکت که ۱۲۰ نفر معین شده یعنی نصف بعلاوه يك که در مرکز حاضر بشوند مجلس باید افتتاح بشود بعد در نظامنامه داخلی ماهم معین شده است که وقتی صحت اعتبارنامه سه ربع نمایندگان حاضر تصدیق شد میتوان بانتخاب هیئت رئیسه دائمی شروع نمود و مجلس رسماً مشغول بکار میشود در معنی ماده هفتم نظامنامه داخلی مقید نکرده است باینکه حکماً باید از ۶۱ باشند تا اینکه مجلس بتواند رسماً داخل کار بشود زیرا که ممکن است از ۶۱ نفری که در اول داخل هستند پنجاه نفر کمتر بایشتر اعتبارنامه شان تصدیق شود و مشغول کار شوند حالا از میان همان عده که معین می شود سه ربع یا دو نلث برای مذاکره رأی کافی است و در اینجا مقید کرده است که آن عده باید نصف بعلاوه يك باشد از این گذشته نظامنامه انتخابات در دست اصلاح است و ممکن است بعد از آنی که بمجلس آمد رأی بدهیم که برای دوره دوم آن عده بیش از نصف بعلاوه يك باشند مثل اینکه هفتاد یا هشتاد نفر معین بکنیم پس در این صورت مقید کردن باینکه کلیه عده باید کمتر از نصف بعلاوه يك نباشد

بنده تصور نمیکنم که صحیح باشد مگر اینکه بگوئیم کمتر از عده که در نظامنامه انتخابات برای افتتاح مجلس معین و در نظامنامه داخلی تصدیق خواهد شد نباشد ولی حالا اگر این قانون را بگذاریم در قانون انتخابات معلوم نیست مذاکرات چه قسم بعمل میآید و اینرا چطور قرار میدهند پس بنده تصور میکنم که بهمین شکل اینجا نوشته شود که کمتر از عده که در نظامنامه انتخابات برای مجلس معین میشود نباشد و مقید بنصف بعلاوه يك نشود.

ذکاء الملک - در اینکه حداقلی لازم است معین بشود که اگر عده نمایندگان از آن کمتر باشد مجلس افتتاح نشود شکلی نیست و اینجا اگر بگوئیم مراد از (اعضاء) اعضاء حاضر در مرکز هستند و مقید نکنیم باینکه حد اقل آن چقدر است ممکن است یک وقتی مجلس منعقد بشود بیک عده قلیلی از نمایندگان در صورتیکه هیچ جایز نباشد بآن عده مجلس منعقد بشود و اما اینکه نصف بعلاوه يك را معین بکنیم و بگذاریم از برای آن عده که نظامنامه انتخابات معین خواهد کرد این را بنده مخالف نیستم لکن در این صورت رفع اشکالی نکرده ایم بجهت اینکه ما حالا که مذاکره میکنیم در این مطلب برای رفع اشکال حالیه است که تکلیف مجلس و هیئت رئیسه در مواقع انعقاد جلسات چه چیز است و اگر این مطلب را بخواهید بگذارید برای يك عده که نظامنامه انتخابات معین میکنند پس بهتر این است که الان در این خصوص رأی بگیریم و بگذاریم از برای موقعیکه نظامنامه انتخابات بمجلس میآید و گمان میکنم که نظامنامه انتخابات هم که آمد همین را قبول بکنیم بجهت اینکه يك رائی است که مختار و معمول به اکثر مالک بلکه تمام دنیا است که با حضور کمتر از نصف بعلاوه يك از کلیه نمایندگان ملت جایز نمیدانند مجلس کار بکنند و گمان میکنم که ترتیب صحیح هم این بود که مجلس ماهم همینرا تصویب کرده باشد که در موقعی که نصف بعلاوه يك از کلیه نمایندگان مملکت در این مکان حاضر شدند آنوقت حق افتتاح و انعقاد مجلس واخذ رأی راداشته باشند و مقید دیگری نکرده باشد ولی چون قانون اساسی ما بگوید دو نلث از اعضاء باید حاضر باشند تا اینکه شروع بعمل آید بشود چاره نیست و حالا چون او را نمی توانیم دست بزنیم آن قدری که می توانیم بگوئیم این است که بگوئیم مراد از (دو نلث) و (سه ربع) دو نلث و سه ربع از اعضاء حاضر در مرکز است در صورتی که عده حاضرین کمتر از نصف بعلاوه يك از کلیه نمایندگان نباشد و چون همین مجلس در نظامنامه انتخابات رأی خواهند داد ممکن است آنرا از حالا معین بکنند و رفع اشکال فعلی از مجلس شده باشد.

حاج آقا - البته این مطلب معلوم بود که آن اشکالی که ما داشتیم در این اصل و سبب شد که رجوع بکمیسیون تفسیر بشود فقط این بود که دو نلث و سه ربع از اعضاء که نوشته شده دو نلث و سه ربع از اعضاء حاضر هستند یا این که آنها هم که اعتبارنامه شان تصدیق شده است و لو اینکه در خارج باشند جزء اعضاء محسوب میشوند این بود آن اشکالی که ما دوچار آن شده بودیم و همین قدر که این اشکال رفع بشود آن اشکالی که موجب شد از برای اینکه این ماده بکمیسیون تفسیر رجوع بشود رفع خواهد شد ولی من گمان میکنم این ماده که نوشته